

כיון שהם מייחסים לאותו אב, יצא עקב שאין לו אחיה – ולפי זה
יש למעט עבד כנעני אשר בני אביו אינם נחשבים לאחיו, שהם
כבהמות ואינם מתייחסים אחר אביהם.
שואלת הגמרא: ורפין, כיצד הם סוברים שהמבייש עבד חייב
לשלם לו דמי בושת, והרי נאמר 'ואחיו', ולעבד אין אחוה.
משיבה הגמרא: לרבנן גם עבד נחשב לאחיו, כיון שאחיו הוא
במציאות – שמחוייב במצוות כאשה.
הגמרא מקשה על פי זה על דברי רבי יהודה במשנתנו. מקשה
הגמרא: והכא במשנה שרבי יהודה מחייב מיתה את הגונב מי
שחציו עבד, היכי דריש את הפסוק (דברים כז) 'כי ימצא איש גנב
נפש מאחיו מבני ישראל, והרי לשיטתו יש למעט עבדים
ממאחיו.
מיישבת הגמרא: רבי יהודה סבר שדורשים את הפסוק כך,
'מהמילה' (מאחיו) לומדים לאפוקי עבדים – למעט את הגונב עבד
כנעני שהרי אין לו אחוה, וכפי שדרש לגבי תשלום בושת,
והמילים 'בני ישראל' נדרשות למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין
לפי שאינו בכלל בני ישראל, ומכאן 'ישראל' – מהאזהרה מ"ם שנוספה
על המילים 'בני ישראל', שוב ניתן לדרוש למעוטי מי שחציו עבד
וחציו בן חורין, וכיון שכך הו' מיעוט אחר מיעוט, וכלל הוא שאין
מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, ומכאן למד רבי יהודה לרבות
שהגונב מי שחציו עבד וחציו בן חורין חייב מיתה.
הגמרא מבארת את הפסוק לדעת רבנן. מבררת הגמרא: ורפין
הסוברים שהגונב מי שחציו עבד פטור, כיצד ידרשו את הפסוק,
והלא יש כאן מיעוט אחר מיעוט שבא לרבות. מבארת הגמרא:
לרבנן מה שדרש רבי יהודה 'מאחיו' לאפוקי 'למעט עבדים, לא
משמע להו' לדרוש כן, דהא עבד אחיו הוא במציאות, שחייב במצוות
כאשה. ושני המיעוטים הנותרים, 'בני ישראל' ו'מבני ישראל'
שנדרשת המ"ם למיעוט נוסף, חד – אחד בא למעוטי עבד, וחד
למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין, שהגונב פטור ממיתה, ואם
כן אין כאן שני מיעוטים לחציו עבד וחציו בן חורין.
הגמרא מבררת מהו מקור האיסור לגנוב נפש. מבררת הגמרא:
אוקרה לגנוב נפש שלא יעשה כן, מנין. משיבה הגמרא: רבי יאשיה
אמר שאיסור זה נלמד מ'לא תגנב' (שמות כ יא), ורבי יוחנן אמר
שהאיסור נלמד מ'לא ימכרו ממכרת עבד' (ויקרא כה מב) שנאמר לגבי
עבד עברי היוצא ביובל. ולא פליגי – רבי יאשיה ורבי יוחנן, אלא
יש בגניבת נפש ומכירתה לאו על הגניבה ולא נוסף על המכירה,
וקר – רבי יאשיה קא חשיב – הזכיר את הלאו דגניבה, וקר – רבי
יוחנן קא חשיב את הלאו דמכירה.
הגמרא דנה בפסוקים השונים שנאמרו באיסור גניבה: תנו רבנן,
נאמר בעשרת הדברות (שמות כ יא) 'לא תגנב', מפרשת הברייתא
שבגונב נפשות הקטוב מדבר, וכפי שדרש רבי יאשיה לעיל.
מבררת הברייתא: אתה אומר שהפסוק עוסק בגונב נפשות, אך מנין
לך זאת, או אינו – שמא אינו מדבר אלא בגונב ממונן. משיבה
הברייתא: אמרת – אמור כך, צא ולמד משלש עשרה מדות
(דרכים) שהתורה נדרשת בהן, שאחת מהן היא 'דבר הלמד
מעניינו', שאם לא פירשה התורה באיזה ענין דיברה, יש ללמוד
מתוך הפרשה שבה נכתב, ואף כאן בעשרת הדברות, במה הקטוב
הסמוך ל'לא תגנב' מדבר, בנפשות – באיסורים כגון 'לא תרצח'
ולא תנאף, שהעובר עליהם חייב מיתה, ואם כן נלמד בדבר
הלמד מענינו שאף כאן – באיסור 'לא תגנוב', דברה התורה
בנפשות – באיסור גניבה שהעובר עליו מתחייב בנפשו, וזהו הגונב
נפש.
הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין זה: תניא אידך – שנינו
בברייתא אחרת, נאמר בפסוק (ויקרא יט יא) 'לא תגנבו', מפרשת
הברייתא שבגונב ממונן הקטוב מדבר.
מבררת הברייתא: אתה אומר שהפסוק מדבר בגונב ממונן, או אינו
– שמא אינו מדבר אלא בגונב נפשות, משיבה הברייתא, אמרת –
אמור כך, צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן,
מהמדה 'דבר הלמד מענינו', במה הקטוב מדבר בסמוך ל'לא

הגמרא מקשה על הברייתא השניה: תני תנא – חכם השונה
ברייתות שנה ברייתא זו שמכרו לקרוביו חייב קמיה ולפני דרב
ששת, אמר לו רב ששת, אני שנה ברייתא שכתוב בה, רבי שמעון
אמר, גונב נפש מאחיו, למדנו שאינו חייב עד שיוציאו מרשות
אחיו, אבל מכרו למשפחתו שנשאר ברשות אחיו, פטור, ואין את
אמרת שמכרו לקרוביו חייב. אלא תני פטור – גרוס בברייתא
שהבאת 'פטור', דלא תהיה סתירה בין הברייתות.
הגמרא שואלת על רב ששת: מאי קושיא – מדוע קשה על
הברייתא מדברי רבי שמעון, דילמא – אולי נאמר שהא – הברייתא
ששנה רב ששת היא דעת רבי שמעון, והא – הברייתא ששנה
החכם לפני רב ששת נאמרה לרבנן, הסוברים שגונב נפש חייב אף
שלא הוציאו מרשות אחיו.
משיבה הגמרא: לא פליג דעתך – לא תעלה על דעתך שאין
הברייתא כדעת רבי שמעון, כיון דאמר רבי יוחנן, סתם מתניתין
שלא פירש רבי מי אמרה, הרי זו בשם רבי מאיר, וכן סתם תוספתא
שלא נזכר מי אמרה, היא מרבי נחמיה, וכן סתם ספרא – הברייתות
שעל חומש ויקרא הקרויות 'תורת כהנים', הם מרבי יהודה, וסתם
ספרי – הברייתות שעל חומש במדבר ודברים, הם מרבי שמעון,
ובוהו – וכל התנאים הללו שנו ברייתות אלו אליבא דרבי עקיבא,
כיון שאת כולם למדו ממנו. נמצא שאין לפרש את הברייתא
שמכרו לקרוביו חייב שלא כרבי שמעון, שהרי היא בחומש דברים
ושנויה בשמו, ויש לגרוס בה 'פטור' כפי שאמר רב ששת.
שנינו במשנה: הגונב את בנו, רבי ישמעאל מחייב וחכמים פטריין.
מבררת הגמרא: מאי טעמא דרבנן הפוטרים. מבארת הגמרא: אמר
אביי, דאמר קרא (דברים כז) 'כי ימצא איש גונב נפש מאחיו',
ומשמע שמדובר רק אם מצא את הגונב בשעת הגניבה, פרט
לגונב את הקצוץ בידו תמיד, כמו בנו, ועל כן הגונב בנו פטור.
רב פפא מקשה על דברי אביי, אמר ליה רב פפא לאביי, אלא מעתה
– עכשיו שדרשת מ'כי ימצא' למעט את המצוי כבר, אם כן, מה
שנאמר לגבי איסור אשת איש (דברים כב כב) 'כי ימצא איש שכב עם
אשה בעלת בעל ומתו גם שניהם, הכי נמי – וכי גם תדרוש מ'כי
ימצא' למעט פרט למצוי, כגון המשפחות של בית פלוני, שגרים
כמה אנשים ונשים יחד באותו בית, דשכיחין נפיהו – שנמצאים
תמיד עם נשות חבריהם, הכי נמי דפשידי – וכי יש לפוטרים אם
שכב אחד מהם עם אשת חברתו, כיון שנדרש 'פרט למצוי', והרי
ודאי לא יתכן הדבר.
אביי מתרץ את קושיית רב פפא: אמר ליה אביי לרב פפא, אמת
שאיך לדרוש מ'כי ימצא' לפטור על המצוי בידו, ובודאי לגבי
אשת איש אין לדרוש כן, אלא אמא שדרשתי 'פרט למצוי',
מ'ונמצא בידו' קאמינא – כוונתי היתה לדרוש פסוק אחר, (שמות כא
טז) 'וגונב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת', וכיון שהמילים
'ונמצא בידו' מיותרות, ניתן למעט מהן את הגונב מי שמצוי אצלו
תמיד.
הגמרא לומדת דין חדש מדברי אביי. מוסיפה הגמרא: אמר רבא,
הלכך – כיון שמיעטנו מ'ונמצא בידו' את הגונב מי שמצוי אצלו
תמיד, הני מיקרי דרפין – מלמדי תינוקות, ופתגמי רבנן –
והמלמדים משניות לחכמים, כמצינון פירוש רבנן – נחשבים
התלמידים כמצויים בידם תמיד, ופשידי – ופטורים ממיתה אם
גנבו ומכרו.
שנינו במשנה: גנב את מי שחציו עבד וחציו בן חורין, רבי
יהודה מחייב וחכמים פטריין. הגמרא מביאה את דברי רבי יהודה
במקום אחר לגבי עבדים: תנן ה'ם במשנה (בבא קמא פז, א). החובל
בעבד כנעני של אחרים חייב בכל דיני תשלומים, ומשלם לו אף
בושת, רבי יהודה אומר, אין לעבדים בושת – המבייש עבד כנעני,
פטור מלשלם לו דמי בושתו.
מבררת הגמרא: מאי טעמא דרבי יהודה הפטור את המבייש עבד.
מבארת הגמרא: אמר קרא בפרשה המלמדת חיוב בושת (דברים כה
יא), 'כי יצאו אנשים יחדו איש ואחיו, ומהמילה אחיו' משמע שדין
זה נאמר רק במי שיש לו אחוה – שהנולדים לאביו נחשבים לאחיו,

המשך ביאור למסכת סנהדרין ליום שלישי עמ' א

1 תגנובו', בְּמִמּוֹן, שנאמר שם (ויקרא יט יג) 'לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ', אם
2 כן אֵף כָּאֵן ב'לא תגנובו', מדבר הכתוב בְּגִיבַת מִמּוֹן.
3 עדים שבאו לחייב אדם בדין, והוזמה עדותם [שבאו אחרים ואמרו
4 שבאותו זמן עליו הם מעידים היו עימם במקום אחר], עונשם הוא
5 'וְעִשִּׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו' (דברים יט טו). הגמרא מביאה
6 מחלוקת בענין עדות על גניבת ומכירת נפש שהוזמה: אִיתָמַר, עֵידי
7 גְּנִיבָה וְעֵידי מְכִירָה בְּנַפְשָׁא – ארבעה עדים שרצו יחד לחייב אדם
8 מיתה על גניבת ומכירת נפש, שנים העידו שגנבה ושנים העידו
9 שמכרה, שְׁהוּזְמוּ – שנמצאו שקרנים, חֲזִיקָה אָמַר אֵין נִהְרְגִין, וְרַבִּי
10 יוֹחָנָן אָמַר נִהְרְגִין כפי שזממו להורגו.
11 מבארת הגמרא במה נחלקו: חֲזִיקָה האומר שאינם נהרגים, טעמו
12 דָּאָמַר בְּרַבִּי עֲקִיבָא, דָּאָמַר בבבא בתרא (נא:), כיון שנאמר בתורה
13 (דברים יט טו) 'עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים וְגו' יָקוּם דָּבָר', משמע שעדות
14 מתקבלת רק כשהיא דבר שלם, וְלֹא כשהיא חֲצִי דָבָר וזקוקה
15 לעדות אחרת להשלים דבריה, וכיון שכך, אלו המעידים בנפרד
16 על הגניבה ועל המכירה, לא יכלו לחייבו מיתה שהרי שכל כת

17 מעידה על חצי דבר, ולכן גם הם אם הוזמו אינם נהרגים. וְרַבִּי
18 יוֹחָנָן הסובר שנהרגים, אָמַר בְּרַבִּי הַחֹלְקִים עַל רַבִּי עֲקִיבָא, דָּאָמַרִי
19 שכוונת
20 הפסוק היא 'יקום דָּבָר' וְאִפִּילוּ חֲצִי דָבָר, שגם עדות הצריכה עדות
21 אחרת כדי לחייב בדין, כגון עדי הגניבה ועדי המכירה, מתקבלת,
22 ועל כן אם הוזמו מקיימים בהם 'ועשיתם לו כאשר זמם' והם
23 נהרגים. _הגמרא מביאה אופן בו מודה חזקיה לרבי יוחנן: למדנו
24 לעיל (עא.) שאביו ואמו של בן סורר ומורה [שגונב מהם בשר ויין
25 ואוכלם] מתרים בו בפני בית דין, ואם אחר כך באו עדים שגנב
26 בשר ויין הרי הוא לוקה, ואם שוב העידו שגנב, הוא נידון למיתה.
27 הגמרא מוסיפה שאף שלחזקיה המעידים על חצי דבר אינם
28 נהרגים, וּמִזְדָּה חֲזִיקָה בְּעֵדִים הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁל בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה
29 המעידים שגנב בשנית ורוצים לחייבו מיתה, שְׁהוּזְמוּ – שנמצאו
30 שקרנים, שְׁנִיחְרִיגִין כפי שזממו להורגו, ואף שלא יכלו לחייבו מיתה
31 ללא עדי הגניבה הראשונה, אין עדותם נחשבת לחצי דבר,
32 והטעם הוא, מִתּוֹךְ שִׁכּוּלִים לוֹמַר העדים הָרִאשׁוֹנִים

לחזקיה הסובר שדבר ולא חצי דבר, והטעם, מתוך שעדים
הראשונים יכולין לומר להלכותו בלאו כאמור לעיל, והני –
האחרונים, כוליה דבר קא עבדי ליה – הם לבדם חייבוהו מיתה,
עדותם היא דבר שלם.
ובמקרה שלישי יש מחלוקת בן סורר ומוצה, ששנינו לעיל (עא),
אין בן סורר חייב עד שיגנוב בשר וזין מאביו, ויאכלנו ברשות
אחרים, ואם גנב פעם אחת ולקה, ובאים שנים ואומרים בפנינו גנב
מאביו פעם שניה, ושנים נוספים אומרים בפנינו אכל את מה שגנב,
נחלקו חזקה ורבי יוחנן, כיון שהראשונים אינם יכולים לומר
להלקותו באנו שהרי אין מלקות על הגניבה השניה, ואם כך הם
באו עם הכת השניה להורגו, ועדותם היא חצי דבר, ולחזקיה אינה
עדות, והנידון והעדים פטורים ממיתה. ולרבי יוחנן שעדות
מתקבלת אף שהיא חצי דבר, הם מחייבים יחד את הבן הסורר
מיתה, ועל כן אם הוזמו חייבים מיתה.
אמר רב אסי, עידי מכירה בנפש שהוזמו, ולא באו עמם עדים על
הגניבה, אין נהרגין, שמתוך שיכול היה הנידון לומר עבדי מכרתי,
ולא גנבתי נפש, לא יכלו לחייבו מיתה, ועל כן אם הוזמו אינם
נהרגים.
אמר רב יוסף, כמאן אולא הא שמעתא דרב אסי – כשיטת מי נאמר
דינו של רב אסי, דרבי עקיבא דאמר דבר, ולא חצי דבר, וכיון
שעדי המכירה אינם יכולים לחייבו מיתה ללא עידי הגניבה,
עדותם היא חצי דבר ואין הנידון נהרג על פיה, ועל כן אינם
נהרגים.
אביי מקשה על דברי רב יוסף ומבאר דברי רב אסי באופן שונה:
אמר ליה אביי לרב יוסף, מדברין משמע דא ברבנן הסוברים
שמקבלים עדות של חצי דבר, הדין יהיה שעדים אלו נהרגין,
וקשה, הא מתוך קאמר – והרי טעמנו של רב אסי הוא 'מתוך שיכול
לומר עבדי מכרתי, ואם כן אף לרבנן אין מקבלים עדות זו. אלא
אפילו תימא רבנן – יכול אתה לומר שרב אסי אמר את דינו גם
לרבנן שמקבלים עדות שהיא חצי דבר, ובדלא אתו – כשלא באו
עידי גניבה עם עידי המכירה, ויכול הנידון לומר עבדי מכרתי
ולחפטר, ועל כן גם העדים פטורים.
מקשה הגמרא: אי הכי שלא באו עידי גניבה, מאי למימרא – מה
מחדש רב אסי, הרי פשוט שאין לחייבו מיתה. מיישבת הגמרא: לא
צריכא להשמיע את דינו של רב אסי אלא במקרה כזה, דאף על גב
דאתו לבסוף – אף שלאחר עידי המכירה באו עידי גניבה, עידי
המכירה פטורים, שהרי כשבאו בתחילה הם לא זממו להרוג את
הנידון.
שבה הגמרא ומקשה: ואפתי – ועדיין קשה, מאי למימרא, הרי ודאי
שעידי המכירה פטורים, כיון שלא ידעו שיבואו לבסוף גם עידי
גניבה, ולא באו להורגו. מיישבת הגמרא: לא צריכא רב אסי
להשמיענו, אלא במקרה דקא מרמיז רמזי – שרימוז עידי המכירה
לפני עדותם לעידי הגניבה. מהו דתימא – שמא תאמר, שרמיזא
מילתא היא – שיש הוכחה מרמיזתם שזממו להורגו עם עידי
הגניבה, קא משמע לן רב אסי שרמיזא לאו בלום הוא, וכיון
שבשעת עדותם לא יכלו להורגו, הם פטורים.

משנה

נאמר בתורה (דברים יז ח"ט), שאם זקן חולק על בית דין שבעירו,
עליהם לשאול את פי הסנהדרין, ואם אינו מקבל את דבריהם,
הוא 'זקן ממרא' וחייב חנק. המשנה מפרטת דינים אלו.
על פי בית דין – דיין המסרב לנהוג על פי בית דין הגדול
שבירושלים, שנאמר (דברים יז ח) 'כי יפלא ממך דבר למשפט וקמת
ועליה' וגו', שבפרשה זו מפורש דין זקן ממרא.
מפרטת המשנה את דיניה: אחר שנחלק הזקן על בית דין שבעירו,
הם עולים לירושלים, ושלש פתי דינין היו שם, אחד יושב על פתח
הר הפית המזרחי לפני עזרת נשים, ואחד יושב על פתח העזרה –

אנו בעדותנו להלכותו בלאו' שלא ידענו כלל שיגנוב ויתחייב
מיתה, ועדותם עומדת לעצמה לחייבו מלקות, והני אחרני – והכת
השניה, כולי דבר קא עבדי ליה – פעלו דבר שלם בנוסף
לראשונים, לחייבו מיתה.
מתקין לה רב פפא, אי הכי שלחזקיה כת העדים השניה בן סורר
היא דבר שלם, עידי מכירה נמי ליכנסיה – גם עידי מכירה בנפש
שהוזמו, יתחייבו מיתה, שמתוך שיכולין עידי גניבה לומר להלכותו
בלאו' על שעבר על 'לא תגנוב', ולא באנו להורגו, אם כן עידי
המכירה באו להורגו לבדם ופעלו דבר שלם, ומדוע אמר חזקיה
שאינם נהרגים.
מוסיף רב פפא: ובי תימא – ואם תתרץ דקסבר חזקיה דלא לכו –
שעידי גניבת נפש אינם מחייבים מלקות, ואינם יכולים לומר שבאו
להלקותו, והא איתמר, עידי גניבה בנפש – שהעידו על גניבת נפש
שהוזמו, ולא באו עידי מכירה, נחלקו חזקיה ורבי יוחנן, חד ו'אחר'
אמר לזקין, וחד אמר אין לזקין, ואמרין, הסתמיים – יש סימן דחזקיה
הוא דאמר לזקין, והסימן הוא דאמר חזקיה (לעיל ע"א) שעדי גניבה
שהוזמו לאחר שבאו עידי מכירה אין נהרגין, דאי רבי יוחנן הוא
האומר שלוקים, הדבר לא יתכן, כיון דאמר רבי יוחנן שעדי גניבה
שהוזמו לאחר שבאו עידי מכירה נהרגין, הוה ליה – נמצא
שהאיסור להעיד שקר על הגניבה הוא לאו שניתן לאזהרת מיתה
בית דין – שהעובר עליו עונשו מיתה, שהרי אם יוזמו לאחר
שיבואו עידי מכירה, ימותו, וכל לאו שניתן לאזהרת מיתה בית דין,
אין לזקין עליו. ואם נאמר שלחזקיה איהו – הגנוב נפש לא לכו,
איהו – העדים שעונשם כאשר זממו לעשות לו, הוי לכו – איך
יתכן שילקו על עדותם. אלא מוכרחים לומר שלחזקיה עידי גניבה
מחייבים מלקות. ואם כן גם עדות המכירה היא דבר שלם, שבאה
לחייבו מיתה, וחזרה הקושיא מדוע לדעתו עידי המכירה אינם
נהרגים.
רב פפא מפרש את מחלוקת חזקיה ורבי יוחנן באופן אחר: אלא
אמר רב פפא, בעידי מכירה שבאו לאחר עידי גניבה, ונמנר דין
הנידון ליהרג ואחר כך הוזמו כולם, דכולי עלמא לא פליגי דעידי
המכירה נהרגין, אלא שטעמם שונה, לחזקיה הטעם הוא שעדותם
היא דבר שלם, שהרי עידי הגניבה יכולים לומר 'להלקותו באנו',
ולרבי יוחנן הטעם שגם עדות שהיא חצי דבר מתקבלת. כי פליגי
– במה נחלקו, בעידי גניבה, חזקיה אמר אין נהרגין, כיון שגניבה
לחודה קיימא – היא איסור נפרד שעונשו מלקות, ומכירה לחודה
קיימא – לבדה עומדת, שאם באו עידי מכירה, הם פטורים אותו
מהמלקות ומחייבים אותו מיתה, ואם כן עידי הגניבה זממו רק
לחייבו מלקות ואינם נהרגים. ורבי יוחנן אמר נהרגין, כיון שגניבה
אחתלתא דמכירה (תחילת המכירה) היא, ששניהם עבירה אחת
שעונשה מיתה, ואין מלקות על הגניבה לבדה כיון שהלאו שבה
ניתן לאזהרת מיתה בית דין, ואם כן עידי הגניבה לא באו
להלקותו אלא להורגו, ונהרגין. ואף שכל אחת מהכתות מעידה
חצי דבר, רבי יוחנן סובר כרבנן שאין פסול בעדות על חצי דבר.
מוסיף רב פפא: ומורה רבי יוחנן בעדים הראשונים – עידי הגניבה
הראשונה של בן סורר ומורה שהוזמו, שאין נהרגין, מתוך שיכולין
לומר להלכותו בלאו, שהרי בן סורר ודאי לוקה על הגניבה
הראשונה, וחזמו להלקותו ולא להורגו, ועל כן אינם נהרגים.
אביי מפרט שלשה דינים היוצאים ממחלוקת חזקיה ורבי יוחנן
לגבי בן סורר: אמר אביי, הבל – בין חזקיה ובין רבי יוחנן מודים בן
סורר ומורה במקרה אחד, והבל מודים בן סורר ומורה במקרה
נוסף, ומחלוקת בן סורר ומורה במקרה שלישי, וכמפורש להלן.
מבאר הגמרא: הבל מודים בן סורר ומורה שהעידו שתי כתות
עדים לחייבו, אלו על הגניבה הראשונה ואלו על השניה, והחזמו,
מודים כולם בעדים הראשונים שאין נהרגין, מתוך שיכולין לומר
להלכותו בלאו, ובזה רבי יוחנן מודה לחזקיה, כיון שחייב מלקות
על הגניבה הראשונה.
וכן הבל מודים בן סורר ומורה שהעידו שתי כתות עדים לחייבו
על שתי גניבות, והחזמו, מודים כולם בעדים אחרונים שנהרגים, ואף

1 עזרת ישראל, ואחד יושב בלשכת הגזית שבחלקה היתה בתוך
2 העזרה.
3 באין הזקן ובית הדין שבעירו, לזה – לבית הדין שעל פתח הר הבית,
4 ואומר להם הזקן, כך דרשתי בהלכה זו, וכך דרשו חבירי שלא
5 כמותי, כך לימדתי, וכך לימדו חבירי. אם שמעו בית הדין היושב
6 שם מה הדין, (אמר) [אומרים] להם, אם קיבל הזקן את דעתם,
7 מוטב, ואם לאו – ואם אין לבית הדין קבלה בדין זה, או שהזקן אינו
8 מקבל דעתם, באין להן הזקן ובית דין שבעירו לאותן היושבים
9 בבית דין שעל פתח עזרה, ואומר, כך דרשתי וכך דרשו חבירי, כך
10 לימדתי וכך לימדו חבירי, אם שמעו, (אמר) [אומרים] להם, ואם
11 לאו, אלו ואלו – הזקן ובית דין שבעירו עם בית הדין שבפתח
12 העזרה, באין לבית דין הגדול – סנהדרין של שבעים ואחד דיינים
13 שבלשכת הגזית, שממנו יוצא תורה לכל ישראל, שנאמר (דברים יז י)
14 'ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר ה'.'
15 חזר הזקן לעירו ולא קיבל דברי הסנהדרין, אם שנה ולמד לאחרים
16 בדרך שהיה למד לפני כן, אך לא הורה כך למעשה, פטור, ואם

17 הורה לעשות כדעתו, חייב חנק, שנאמר (שם יז יב) 'והאיש אשר יעשה
18 בידו לבלתי שמע וגו', ומת האיש ההוא, ומשמע מ'יעשה' שאינו
19 חייב עד שיורה לעשות.
20 זקן ממרא הוא דווקא אם ראוי לשבת בבית דין, אבל תלמיד בן
21 פחות מארבעים שנה שאינו ראוי להוראה, שהורה לעשות נגד
22 הסנהדרין, פטור ממיתה, שהרי אין לסמוך על הוראתו, ונמצא
23 חומרו קולו – החומרא שאינו ראוי להורות גורמת להקל עליו
24 לפטרו ממיתה.

גמרא

25 נאמר בפרשת זקן ממרא (דברים יז ח), 'כי יפלא ממך דבר למשפט בין
26 דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת
27 ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו'. הגמרא מביאה
28 ברייתא הדורשת פסוק זה: תנו רבנן, נאמר בפסוק 'כי יפלא ממך
29 דבר', ולמדנו מלשון 'יפלא',